

Tutkijakollegiumit, tieteidenvälisyys ja huippututkimuksen ideaali

Reetta Muhonen ja Mira Kalalahti

Niin kansallinen kuin kansainvälinen tiedepolitiikkakin kannustaa yhteiskunnallisesti vaikuttavaan tieteidenväliseen tutkimukseen. Akateemisessa maailmassa huippututkimus ymmärretään kuitenkin tyypillisesti ulkoisista intresseistä vapaaksi perustutkimukseksi. Reetta Muhonen ja Mira Kalalahti tarkastelevat tieteidenvälisyyden roolia pyrkimyksissä kohti akateemista ”huippututkimusta”. Tutkimusta ohjaa lähtökohtainen ajatus siitä, että tiedepoliittisilla ideaaleilla, kuten tieteidenvälisyydellä, on akateemisessa maailmassa strategisella tasolla tunnistettava rooli. Tutkimuksellisesti kiinnostavaa on, miten ideaaleille luodaan tilaa tutkimuksen arjessa. Kirjoittajat nostavat tieteidenvälisyyden ja huippututkimuksen suhteen näkökulmasta kiinnostavaksi tutkimuskohteeksi tutkijakollegiumit (Institutes for Advanced Studies, IAS), joiden julkilausuttuina tavoitteina on niin perustutkimuksellisesti orientoinut huippututkimus kuin tieteidenvälisyyskin.

Johdanto

Tieteidenvälisyys on yksi niin suomalaista kuin kansainvälistä tiedepolitiikkaa ohjaavista poliitikoista. Suomesta ei löytyne yliopistoa, joka ei strategiassaan nimeäisi tieteidenvälisyyttä yhdeksi keskeiseksi keinoksi tavoitella huippututkimusta (*research excellence*). Tieteidenvälisyys, poikkitieteellisyys ja monitieteisyys nostetaan esiin myös tämän tutkimuksen kohteena olevien yliopistojen tutkimusstrategioissa (Helsingin yliopisto 2022; Tampereen korkeakouluyhteisö 2022; Turun yliopisto 2022). Ideaali tieteidenvälisyydestä huippututkimuksen tavoittelussa kytkeytyy ajattelumalliin, jossa yksittäisten tieteenalojen ei nähdä kykenevän ratkaisemaan nyky-yhteiskunnille ominaisia globaaleja ja viheliäisiä ongelmia, kuten ilmastonmuutosta, finanssikriisejä tai taloudellista eriarvoisuutta (Raisio, Jalonen, & Uusikylä 2018). Tiedepolitiikassa keskustelut tieteidenvälisen tutkimuksen itseisarvoisuudesta kiinnittyvät ongelmalähtöiseen ja yhteiskunnallisesti relevanttiin tutkimukseen, kuten puheeseen suurista haasteista (vrt. viheliäiset ongelmat).

Tieteidenvälisyys ei ole uusi tieteen trendi, joskin siitä on keskusteltu eri aikoina hieman toisistaan eriävin käsittein (Kaukonen & Rauhala 1989; Mikkeli ja Pakkasvirta 2007; Huutoniemi 2010; Koskinen & Mäki 2016; Raatikainen 2021). Viime vuosina tieteidenvälisyyden rooli on kuitenkin vahvistunut tiedepolitiikkaa ohjaavana tavoitteena. Kansallisissa keskusteluissa tieteidenvälisyys liittyy erityisesti valtion tutkimuslaitosten ja tutkimuksen rahoituksen kokonaisuudistukseen (VNK 2013) ja tarkemmin sen tavoitteisiin yhteiskuntapolitiikan valmistelua, päätöksentekoa ja toimeenpanoa tukevan strategisen tutkimuksen vahvistamisesta. Uudistuksen myötä luoduissa uusissa rahoitusmuodoissa, valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnassa (VN TEAS) ja strategisen tutkimuksen neuvoston rahoituksessa (STN), korostuvat aiempaa enemmän monitieteiset hankekokonaisuudet (Haila ym. 2018). Tieteidenvälisyyden rinnalla on kannustettu myös laajemmin eri hallinnonaloja ylittävään ja sidosryhmien väliin yhteistyöhön (TIN 2015).

Vaikka yhteiskunnallisesti vaikuttavaan tutkimukseen panostetaan niin Suomessa kuin kan-

sainvälisestikin yhä enemmän, akateemisessa maailmassa huippututkimus ymmärretään tyypillisesti edelleen ulkoisista intresseistä vapaaksi perustutkimukseksi. Tästä yksi hyvä esimerkki ovat Euroopan tutkimusneuvoston kilpaillut rahoitukset ja niiden eksplisiittisesti lausuma lähtökohta siitä, että rahoituksella tehtävän tutkimuksen tavoitteena on ensisijaisesti tieteellinen vaikuttavuus. Myös Suomessa akateemisen yhteisön ymmärrys huippututkimuksesta myötäilee kuvaa huippututkimuksen perustumisesta vahvaan perustutkimukseen (Alastalo, Kunelius & Muhonen 2014; Muhonen & Puuska 2014).

Michael Gibbons kumppaneineen (1994) on kuvannut tutkimuskäytäntöjen muutosta akateemisia intressejä korostavasta ”moodin 1” mukaisesta tutkimuksesta kohti soveltavaa, ongelmalähtöistä ja tyypillisesti tieteidenvälistä tutkimusta luonnehtivaa ”moodia 2”. Sittemmin tämä teesi on tullut näkyväksi akateemiselle maailmalle tutkimuksen yhteiskunnallista relevanssia korostavina tiedepoliittisina toimina ja tavoitetiloina. Suomalaisen tieteen ja yliopistojen kontekstissa ”moodin 2” mukaisia tavoitteita ilmentää globaalien suurten haasteiden ohella esimerkiksi puhe yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, strategisesta tutkimuksesta ja tietopohjaisesta päätöksenteosta (Muhonen & Puuska 2014; Kärkkäinen, Kuosmanen & Särkkä 2021).

Suomessa tiedepoliittisille tavoitteille antavat painoa kansainvälisesti vertailtuna voimakkaasti yliopistojen tuloksellisuutta painottava valtion ohjauspolitiikka ja rahoituskilpailu (Auranen 2014). Vastaavasti tutkimuksemme näkökulmasta kiinnostava on aiemman tutkimuksen tulos, jonka mukaisesti Suomessa tutkimukselta tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta peräänkuuluttava tiedepoliitiikka on otettu vastaan myötäsukaisemmin kuin naapurimaassamme Ruotsissa (Hokka 2019). Hokka (2019) kuvasi väitöskirjassaan

suomalaisten sosiologian professoreiden vallitsevaa tapaa puhua hyvästä sosiologiasta tuloksellisuus- ja vaikuttavuustavoitteista ammentavana ”huippututkimuksena”. Ruotsalaiset sosiologian professorit sen sijaan ottivat etäisyyttä ”huippututkimus”-diskurssiin kuvaten hyvää sosiologiaa sivistykseen perustuen. Tässä ruotsalaisessa sivistystä korostavassa ”humboldtilaisessa” diskursissa ”huippututkimus” kulki mukana lähinnä erontekoina ja etäisyyden ottona tulostavoitteisiin.

Tiedepoliitikalle on tyypillistä, että eri aikakausina tietyt ideaalit nousevat politiikan avainsanoiksi, jolloin myös akateemisen yhteisön tietoisuus niistä nousee. Samaan aikaan ymmärrys itse ilmiöistä ja niihin liittyvistä haasteista voi olla niin akateemisen työn käytäntöjen kuin tiedepoliittisen

ohjauksenkin tasolla heikkoa. Aiempien tutkimusten valossa tiedetään, että vaikka tieteidenvälisyys tuntuu itsestään selvältä tiedepoliittisin instrumentein edistettävältä tavoitteelta ja muotisanalta, tieteidenväliseen yhteistyöhön kohdistuu käytännössä moninaisia kognitiivisia, episteemisiä, kulttuurisia ja organisatorisia haasteita (Huuttoniemi 2010; Ylijoki 2022).

Samalla kun on selvää, että tieteidenvälisyys näyttelee tärkeää roolia tiedepoliittisissa tavoitteissa, voidaan kysyä, onko

tieteidenvälisyys siirtynyt samassa mitassa akateemisen työn käytäntöihin. Käsitettä sepittäminen (*fabrication*) on käytetty aiemmissa tutkimuksissa kuvaamaan tilanteita, joissa perustehtävien rinnalle tai jopa niitä tärkeämmäksi nousee sepittäminen, kuten tiedepoliittisten tavoitteiden paineessa ”paperilla”, mutta uudet toimintamallit eivät siirry samassa määrin käytäntöön. Tällöin tärkeimmäksi nousee se, että on vastattu esimerkiksi tiedepoliittisiin oletuksiin; tehty sitä mikä näyttää hyvältä, huolimatta siitä, mikä toimii käytännössä. (Ball 2006; Atjonen 2019; Rinne 2019.)

IDEAALI TIETEIDENVÄLISYDESTÄ HUIPPUTUTKIMUKSEN TAVOITTELUSSA KYTKEYTYY AJATTELUMALLIIN, JOSSA YKSITTÄISTEN TIETEENALOJEN EI NÄHDÄ KYKENEVÄN RATKAISEMAAN NYKY-YHTEISKUNNILLE OMINAISIA GLOBAALEJA JA VIHELÄISIÄ ONGELMIA, KUTEN ILMASTONMUUTOSTA, FINANSSIKRIISEJÄ TAI TALOUDELLISTA ERIARVOISUUTTA (RAISIO, JALONEN, & UUSIKYLÄ 2018).

”Paperilla tekemisen” ja käytännön välinen suhde on kiinnostava kysymys myös tieteidenvälisyyden ideaalin näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme tiedepoliittisten ideaalien roolia sekä mahdollisia ideaalien välisiä jännitteitä pyrkimyksissä kohti akateemista ”huippututkimusta”. Kiinnitämme erityistä huomioita tieteidenvälisyyteen ja sen rooliin huippututkimuksen tavoittelussa. Lähtökohtanamme on ymmärrys siitä, että tiedepoliittisilla ideaaleilla, kuten tieteidenvälisyydellä, on akateemisessa maailmassa strategisella tasolla tunnistettava rooli. Tutkimuksellisesti kiinnostavaa on, millainen rooli tiedepoliittisilla ideaaleilla on tutkimuksen arjessa, ja miten niille luodaan tilaa ja mahdollisuuksia akateemisen työn käytännöissä. Tieteidenvälisyyden ja huippututkimuksen suhteen näkökulmasta kiinnostavaksi tutkimuskohteeksi nostamme tutkijakollegiumit (*Institutes for Advanced Studies*, IAS), joiden julkilausuttuina tavoitteina on niin perustutkimuksellisesti orientoinut huippututkimus kuin tieteidenvälisyyskin.

Tieteidenvälisyyden käsitteestä

Eri tieteidenalojen yhteistyötä on kuvattu aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa monitieteisyyden (*multidisciplinary*) ja tieteidenvälisyyden (*interdisciplinary*) käsitteillä. Monitieteisessä tutkimuksessa tieteenalat säilyttävät erillisyytensä, sillä pyrkimyksenä ei ole synteessin muodostaminen, vaan tutkittavan ilmiön ymmärtäminen aiempaa laajemmin luotaamalla sitä eri näkökulmista. Tieteidenvälisessä tutkimuksessa sen sijaan on korostettu erityisesti sitä, että eri tieteidenalojen tutkimustyö yhdistyy toisiinsa jo tutkimusprosessin aikana. (Bruun ym. 2005, 28; Mikkeli & Pakkasvirta 2007, 63–67; Huutoniemi 2010.) Tieteidenvälisen ja monitieteisen tutkimuksen ohella voidaan erottaa poikkitieteellistä (*transdisciplinary*) yhteistyötä, jolle tyypillistä on, että yhteistyöhön osallistuu myös akateemisen yhteisön ulkopuolisia asiantuntijoita. (Ks. lisää Muhonen ym. 2016.)

Aiemmissa tutkimuksissa tieteidenvälisyyden syvyyttä on kuvattu tekemällä eroa pienen ja suuren tieteidenvälisyyden välille. Pienellä tie-

teidenvälisyydellä on viitattu toisilleen läheisten alojen, kuten psykologian ja sosiaalipsykologian väliseen yhteistyöhön ja suurella tieteidenvälisyydellä kokonaan eri tieteidenalojen, kuten tekniikan ja yhteiskuntatieteiden väliseen yhteistyöhön. (Rinia 2007.)

Tieteidenvälisyyden ja laadun suhde on ollut kiinnostuksen kohteena useissa aiemmissa tutkimuksissa ja sitä on tarkasteltu esimerkiksi suhteessa tutkimuksen innovatiivisuuteen (Gibbons ym. 1994; Bruun ym. 2005, 40–41), yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen (Lowe & Phillipson 2006; Rafols ym. 2012) ja tieteellisiin läpimurtoihin (Hollingsworth 2006). Aiemmissa tutkimuksissa ei ole kuitenkaan pystytty systemaattisesti osoittamaan, että tieteidenvälisyys johtaisi tutkimuksen parempaan laatuun. Tieteidenvälisen tutkimuksen laadun mittaaminen on lähtökohtaisesti vaikeaa, koska niin tieteidenvälisen tutkimus kuin laatukaan eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Aiempien tutkimusten tulokset tieteidenvälisen tutkimuksen ja laadun suhteesta ovatkin osittain ristiriitaisia riippuen siitä, miten tieteidenvälisyyttä ja laatua on määritelty (Adams ym. 2007; Larivière & Gingras 2010; Muhonen ym. 2016; Pölönen & Muhonen 2016).

Tutkijakollegiumit ja tieteidenvälisyys

Tutkijakollegiumit ovat tyypillisimmin yliopistojen yhteydessä toimivia yksikköjä, joiden tavoitteena on tarjota tutkijoille mahdollisuus keskittyä tutkimukseen yhdestä kolmeen vuoteen kestävä kauden ajan. Varhaisimpien tutkijakollegiumien, kuten 1930 perustetun Princetonin toiminnassa painottuu yhä edelleen ajan ja tilan tarjoaminen perustutkimukselle (*fundamental research*). IAS Princeton tuo yhteen lahjakkaimmat nuoret tutkijat ja tarjoaa heille mahdollisuuden keskittyä ja erikoistua omaan tutkimusaiheeseensa. Tieteidenvälinen yhteistyö tutkijoiden välillä on satunnaista ja eri alojen tutkijat viettävät pääosin aikaa oman alojensa tutkijoiden kanssa. (Padberg 2020.)

Myöhemmät tutkijakollegiumit ovat kiinnittyneet yhä useammin korkeakouluihin ja muo-

toutuneet niiden tieteidenvälisen tutkimuksen airueiksi. Osa tutkijakollegiumeista edistää tieteidenvälistä tutkimusta ohjaamalla tutkijoita tekemään pitkäjänteistä tieteidenvälistä tutkimusta tiettyjen teemojen, kuten yhteiskunnallisten haasteiden äärellä. Näitä tutkijakollegiumeja onkin kuvattu eräänlaisiksi tieteidenvälisen tutkimuksen hautomoiksi. Tällaisen tyyppiesimerkkinä mainitaan usein Bielefeldin tutkijakollegium (*The Center for Interdisciplinary Research, ZIF*), jossa kollegiumissa tehtävän tutkimuksen rahoitus myönnetään yksittäisten tutkijoiden sijaan tieteidenvälisille tutkimusryhmille. Tieteidenvälisten tutkimusryhmien tukeminen tarjoaa tutkimuksen vapauden lisäksi mahdollisuuden toteuttaa tutkimusta tieteenaolojen välisenä ja eri uravaiheiden tutkijoiden yhteistyönä. (Padberg 2020.)

Kaikki suomalaiset tutkijakollegiumit toimivat yliopistojen yhteydessä. Vuonna 2001 perustettu Helsingin tutkijakollegium (*Helsinki Collegium for Advanced Studies*) on Suomen vanhin. Sinne valittavat tutkijat tulevat yhteiskunta- ja humanistitieteellisiltä aloilta, mutta erillinen rahoitus on myös kutsumenettelyn ja kohdennettujen hakujen kautta muun muassa taiteentutkijoille sekä kansainvälisille tutkijoille. Helsingin tutkijakollegiumin julkisessa kuvauksessa tutkijoille luvataan luokkansa paras (*top-class*) kansainvälinen tutkimusympäristö. Tutkijakollegium edistää innovatiivista tieteidenvälistä yhteistyötä ja yhdeksi sen tehtäväksi mainitaan tieteidenvälisen tutkimuksen edistäminen. Valittavien tutkijoiden tulee muun muassa osoittaa potentiaalia toimia tieteidenvälisessä yhteistyössä. (Helsinki Collegium For Advanced Studies 2022.)

Tampereen yliopiston vuonna 2021 perustetun uuden tutkijakollegiumin (*Tampere Institute for Advanced Study, Tampere IAS*) verkkosivuilla sen kerrotaan tarjoavan tutkijoilleen mahdolli-

suden tieteellisestä uteliaisuudesta kumpuaavaan (*curiosity-driven*) tutkimukseen kansainvälisessä ja monitieteisessä tutkimusympäristössä. Tampereen tutkijakollegiumin verkkosivut erotuvat kahden suomalaisen sisarorganisaationsa verkkosivuista korostamalla tutkimuksen tekemisen mahdollistamista ja tutkijoiden uran edistämistä tieteidenvälisyyden korostamisen sijaan. Tavoitteena on antaa parhaille ja lupaavimmille tutkijoille mahdollisuus tehdä tutkimusta aktiivisessa, inspiroivassa ja tuotteliaassa tutkimusympäristössä. (Tampere Institute for Advanced Study 2022.)

Turun yliopiston tutkijakollegium koostuu kahdesta eri kollegiumista, joista toisen aloina ovat yhteiskunta- ja humanistitieteelliset alat (*Turku Institute for Advanced Studies, TIAS*) ja toinen keskittyy luonnon- ja lääketieteisiin sekä tekniikkaan (*Turku Collegium for Science, Medicine and Technology, TCSMT*). TIAS kertoo verkkosivuillaan edistävänsä huippututkimusta (*cutting-edge university research*). Sen tavoitteena on tarjota tieteidenvälisten tutkijoiden yhteisö, joka on omistautunut huippututkimukselle (*research excellence*). Rekrytoitavien tutkijoiden

edellytetään olevan sitoutuneita tieteidenväliseen tutkimukseen (Turku Institute for Advanced Studies 2022). TCSMT puolestaan määrittelee itsensä monitieteiseksi vuorovaikutteiseksi tutkimusalustaksi, jonka tutkijat valitaan kansainvälisen haun kautta (Turku Collegium for Science, Medicine and Technology 2022).

Ennen vuonna 2021 perustettua Tampereen uutta tutkijakollegiumia, Tampereen yliopistossa toimi yhteiskuntatutkimukseen keskittyvä tutkijakollegium (*Tampere Institute for Social Research*). Sen verkkosivut eivät ole enää saatavilla. Tutkijakollegiumin toiminta arvioitiin vuonna 2018 ja arviointiin liittyvässä "Terms of Reference" -dokumentissa tutkijakollegiumin

MYÖHEMMÄT TUTKIJAKOLLEGIUMIT OVAT KIINNITTYNEET YHÄ USEAMMIN KORKEAKOULUIHIN JA MUOTOUTUNEET NIIDEN TIETEIDENVÄLISEN TUTKIMUKSEN AIRUEIKSI. OSA TUTKIJAKOLLEGIUMEISTA EDISTÄÄ TIETEIDENVÄLISTÄ TUTKIMUSTA OHJAAMALLA TUTKIOITA TEKEMÄÄN PITKÄJÄNTEISTÄ TIETEIDENVÄLISTÄ TUTKIMUSTA TIETTYJEN TEEMOJEN, KUTEN YHTEISKUNNALLISTEN HAASTEIDEN ÄÄRELLÄ.

kerrotaan tarjoavan tuottavan tutkimusympäristön, joka edistää huippututkimusta (*research excellence*), monitieteistä tutkimusta (*multidisciplinary research*) ja kansainvälistä yhteistyötä (Tampere Institute for Social Research 2018).

Aineisto ja tutkimuskysymykset

Tutkimme tässä artikkelissa tutkijakollegiumien johtajien käsityksiä tieteidenvälisyyden roolista huippututkimuksen tavoittelussa. Lisäksi kiinnostuksemme kohdistuu kysymykseen siitä, miten tieteidenvälisyydelle luodaan tilaa ja mahdollisuuksia tutkijakollegiumien arjessa. Käytämme artikkelissa käsitettä huippututkimus tietoisina siihen kohdistuvasta kritiikistä (ks. esim. Aittola & Ylijoki 2006; Paasi 2006; Hokka 2019). Käsitevalintamme juontaa juurensa tapaan, jolla niin tiedepolitiikassa kuin yliopistojen julkisissa kuvauksissakin puhutaan hyvästä tutkimuksesta.

Tutkimusaineisto koostuu tutkijakollegiumien nykyisten ja entisten johtajien haastatteluista. Haastattelun toteuttamishetkellä, keväällä 2022, haastattavien johtajakausi oli joko meneillään ($n = 3$) tai päättynyt alle kymmenen vuotta sitten ($n = 3$). Haastateltavat edustavat kaikkia kolmea suomalaista tutkijakollegiumia ja he ovat tieteenalataustaltaan yhteiskuntatieteilijöitä, humanisteja ja lääketieteilijöitä. Jokainen tutkijakollegium on organisaationa erilainen ja näin ollen niitä koskeva puhe on kontekstisidonnaista. Emme kuitenkaan ole analyysissämme sijoittaneet puhetta tiettyyn tutkijakollegiumiin haastateltavien anonymiteetin turvaamisen ja tutkimustehtävän vuoksi. Olemme tutkimuksemme kiinnostuneita johtajien tavasta puhua huippututkimuksen suhteesta tieteidenvälisyyteen, emme niinkään organisaatioiden toiminnallisista eroista.

Rajasimme aineiston ulkopuolelle Turun yliopiston toisen, luonnontieteiden, lääketieteen ja

tekniikan aloille keskittyvällä tutkijakollegiumin. Perustelimme valintaamme sillä, että STEM-aloihin keskittyvällä Turun tutkijakollegiumilla ei ole vakituista johtajaa, vaan sen toimintaa johtaa johtokunnan puheenjohtaja. Toiminta on myös laajuudeltaan suppeampaa verrattuna muihin suomalaisiin tutkijakollegiumeihin. Rajauksemme huomioiden luonnehdimmekin aineistomme ammentavan pääasiallisesti ihmistieteiden näkökulmasta. Syksystä 2021 alkaen Tampereelle on rekrytoitu yhteiskuntatutkimuksen näkökulmaa laajemmin myös lääke-, terveys- ja teknisten tieteiden tutkijoita, mutta koska Tampereen uuden tutkijakollegiumin käytäntöjä oltiin kehittämässä vasta haastattelujen aikaan keväällä 2022, aineistomme ei varsinaisesti puhu näiden alojen äänellä. Valintamme luo kehysten myös tieteidenvälisyyden tutkimukselle. Toisin sanoen, tässä tutkimuksessa tarkastelemamme tieteidenvälisyys liittyy lähialojen väliseen yhteistyöhön (vrt. Rinia 2007).

Tutkimus toteutettiin videohaastatteluina keväällä 2022. Haastatteluja johdatteli yhtenäisen temaattinen runko, mutta haastattelut etenivät teemasta toiseen vapaasti. Teemat olivat ”tutkijakollegiumit osana suomalaista tiedekenttää”, ”tutkijakollegiumeja ohjaava strategiatyö”, ”huippututkimus”, ”tieteidenvälisyys”, ”kansainvälisyys”, ”vaikuttavuus” sekä ”tutkijakollegiumien tulevaisuus”. Haastattelut kestivät keskimäärin 1,5 tuntia. Ne litteroitiin ja haastateltaville tarjottiin mahdollisuus tutustua litteroituihin teksteihin. Olemme erottaneet käyttämissämme aineistolainauksissa puhetta kontekstualisoidaksemme nykyisten ja aiempien johtajien puheet. Anonymiteetin turvaamiseksi käänsimme lainauksia sekä poistimme niistä tunnistettavuuteen liittyviä sanoja. Olemme myös kevyesti selkokielistäneet aineistolainauksia.

Teoriaohjaavaa analyysiä johdatti käsite tieteidenvälisyys. Tieteenalojen välisestä yhteistyöstä

TUTKIMME TÄSSÄ ARTIKKELISSA TUTKIJAKOLLEGIUMIEN JOHTAJIEN KÄSITYKSIÄ TIETEIDENVÄLISYYDEN ROOLISTA HUIPPUTUTKIMUKSEN TAVOITTELUSSA. LISÄKSI KIINNOSTUKSEMME KOHDISTUU KYSYMYKSEEN SIITÄ, MITEN TIETEIDENVÄLISYYDELLE LUODAAN TILAA JA MAHDOLLISUUKSIA TUTKIJAKOLLEGIUMIEN ARJESSA.

puhuessaan haastateltavat käyttivät sekä tieteidenvälisyyden että monitieteisyyden käsitteitä. Emme tarkentaneet haastatteluissa käsitteiden välisiä eroja. Tämän vuoksi emme tee eroa käsitteiden välillä myöskään aineiston analyysissä. Erotimme aineistosta myös huippututkimusta ja sen suhdetta tieteidenvälisyyteen kuvaavan puheen. Huippututkimuksen käsitteen alle järjestimme lausumat, jotka käsittelivät tavalla tai toisella parhaaksi arvoitettua tutkimusta.

Jäsensimme aineistoa kolmen temaattisen kokonaisuuden alle: vapaan tutkimuksen ideaali huippututkimuksen perustana, tutkijalähtöisyys – tutkijakollegiumit tutkijan turvasatamana sekä tieteidenvälisyys tutkimuksen ja toiminnan lähtökohtana. Lisäksi erotimme aineistosta temaattisen kokonaisuuden tieteidenvälisyyden toteuttamisen muodoista tutkijakollegiumien arjesta.

Tulokset

Vapaan tutkimuksen ideaali huippututkimuksen perustana

Vaikka suomalaiset tutkijakollegiumit profiloituvat voimakkaasti tieteidenvälisyyteen, johtajien näkemykset vapaan tutkimuksen ja sen tukemisen merkityksestä ajoivat tieteidenvälisyyden ohi. Tutkijakollegiumien johtajat tunnustivat tieteidenvälisyyden arvokkaana asiana, mutta samanaikaisesti tieteidenvälisyyteen, samoin kuin muihinkin tiedepoliittisiin ideaaleihin otettiin etäisyyttä. Puhe tieteidenvälisyydestä yhdistettiin vaikuttavuuteen ja sitä käytiin esimerkiksi suhteessa ”painopistetyöhön”, jonka nähtiin kaventavan tutkimuksen liikkumavapautta.

Itse uskon ja pidän tärkeänä tutkimuksen vaikuttavuutta ja monitieteisyyttä, ja aikanaan oman tutkijauran parhaat ja innostavimmat kokemukset ovat liittyneet nimenomaan sellaiseen hyvinkin monitieteiseen työhön. Mutta tämän sanottuani, niin olen nyt nähnyt (-) sen, että tässä meidän ajassa, jossa ne vaikuttavuudet ja strategiset painopisteet ja niitten substanssipohjainen asettaminen dominoi vähän joka paikassa, ja on katsottu viime vuodet ja

vuosikymmenet miten akatemiaan on tullut uusia työkaluja, joita sidotaan strategisesti, ja miten ohjelmat tulee substanssivetoisesti ja muuta, niin se sellaisen vapaan tutkimuksen ja siinä mielessä tutkijalähtöisyyden ja sellaisen tiedon, intressin itsessään liikkumavapaus on koko ajan kaventunut. (nykyinen johtaja)

Tutkijakollegiumien nähtiin toimivan parhaimmalla mahdollisella tavalla silloin, kun niiden toiminnassa oli mahdollista asettaa vapaa tutkimus ykköseksi niin, että sitä ei sidota liiaksi tiedepoliittisiin tavoitteisiin tai yliopiston sisäisiin profiloituihin. Tutkijakollegiumien rooli nähtiin ikään kuin vastavoimana profiloitopyrkimyksille.

Nimenomaan tutkijakollegiumien kaltaiset pienet yksiköt voi tarjota myös tietynlaista vasta-voimaa sellaisille profiloitopyrkimyksille, joissa kuitenkin halutaan tavallaan yhdenmukaistaa ja tehdä sitä mikä täällä nyt on tämä perinteinen vahvuusalue, jossain tiedekunnassa vaikka, ja tuoda siihen jonkun ihan uuden näkökulman. Ja se voi sitten kuitenkin olennaisella tavalla rikastuttaa suomalaista tiedettä. (entinen johtaja)

Siinä missä tutkijakollegiumeja kuvattiin yleisellä tasolla vapaina yliopistoissa vallitsevista profiloitopyrkimyksistä, haastateltavat tunnustivat myös laajemmin niiden poikkeavan aseman yliopiston sisällä. Yliopistot taistelevat resursseista, tutkijat uupuvat tulospaineiden alla, professoreilla ei ole aikaa tutkimukselle ja hallintotyöt siirtyvät enenevässä määrin opettajille ja tutkijoille (Karvonen, Kortelainen & Saarti 2014; Ber & Seeber 2016; Kuusela ym. 2019). Tämä nyky-yliopistojen kurjistunut kuva oli mukana ikään kuin peilinä, jota vasten johtajat luonnehtivat tutkijakollegiumeja. Tätä kuvaa vasten nousi esille kysymys tutkijakollegiumeihin liittyvästä elitismistä.

Kun muut tutkijat yliopistoyhteisössä puhuu tästä kultapossukerhosta tai tämmösestä, niin se menee just niinkun sen pitää mennäkin, koska sen tutkijakollegiumin pitääkin olla kultapossukerho. (entinen johtaja)

Kun tutkijakollegiumin erityistä luonnetta kuvattiin tarkemmin, ajatus elitismistä palautui pitkälti

siihen, että tutkijakollegiumeissa on aikaa tehdä tutkimusta. Haastateltavat muistuttivat, että tutkimus on yliopistojen ydintehtävä, mutta nyky-yliopistojen kontekstissa mahdollisuus keskittyä tutkimukseen nähtiin poikkeuksellisenä ja etuoikeutettuna. Vertauspintaa haettiin laajemmin eurooppalaisista tutkijakollegiumeista.

Tietynlainen elitismi. Kyllä se on ihan järkevä kysymys, että onko yliopistolla varaa luksukseen. Se pitää ymmärtää, että siinä mielessä se on luksusta, että se vaatii oikeasti merkittäviä resursseja, jotta sen, niinkun tossa puhuttiin aikaisemmin, sen voi tehdä sillä tasolla millä jotkut esimerkiksi eurooppalaiset instituutit tekee. (entinen johtaja)

Puhetapa ”luksuksesta” erotti tutkijakollegiumit muista yliopistojen tutkimusympäristöistä. Tutkijakollegiumien kannalta olennaisena erityispiirteenä nähtiin riittävät hallintoresurssit ja tätä puhetta peilattiin yliopistojen trendiin keskittää hallintoaan (vrt. Kuusela ym. 2019).

Meillä oli ihminen, joka hoiti kaikki tapahtumajärjestelyt tutkijoiden puolesta, siis että tutkijat otti sisällön ja substanssin ja mietti ihmiset ja sisällöllisen, mutta että on henkilö joka huolehtii sitten kaikesta, matkavarauksista ja kaikista varauksista ja siihen liittyvistä materiaaleista ja muusta. Tavallaan tällainen asialle omistautunut henkilökunta osoittautui luksukseksi, koska yliopisto halusi lakkauttaa sen. (entinen johtaja)

Tutkijakollegiumien toimintakulttuuri sanoitettiin muita vapaammaksi, ja vapaus edellytti myös vapautta hallintotyöstä. Tutkijakollegiumien toimintaan liittyvää erityisyyttä kuvattiin myös suhteessa resurssien käytön tarkoituksenmukaisuuteen. ”Luksusta” määriteltiin tutkimustyön mahdollistamisen lisäksi riittävinä resursseina järjestää tapahtumia, vastaanottoja ja illallisia kansainvälisille vieraille. Toisaalta tuotiin esiin, että kansainvälisesti vertailtuna suomalaisten tutkijakollegiumien resurssit ovat vähäiset. Yhdessä tutkijakollegiumeista tutkijoilla oli ollut aiemmin käytettävissä myös hieroja. Tästä oli kuitenkin luovuttu säästöpainneiden alla. Kyse oli lähinnä

symbolisesta säästöstä ja lopettamista perusteltiinkin mainehaitalla eli kritiikillä koskien resurssien käyttämistä epäoleelliseksi katsottuihin asioihin. Tutkijakollegiumien erityispiirteenä hyväksyttiin ja oikeutettiin kuitenkin yleisesti muita runsaampi resurssien allokointi paitsi painestetusta yliopistotyöstä vapaaseen tutkimukseen, myös tutkimuksen tiedottamiseen, tutkijoiden vuorovaikutukseen ja hyvinvointiin sekä yhteistyöhön.

Tutkijalähtöisyys – tutkijakollegiumit tutkijan turvasatamana

Kilpailu on olennainen osa akateemisen maailman toimintalogiikkaa (Koski 2002), ja tutkijakollegiumit ovat osa kilpailullista akateemista ilmapiiriä siinä missä yliopistojen muutkin yksiköt. Pahimmillaan kilpailun on esitetty kuitenkin muuttavan akateemista työtä strategiseksi pelin pelaamiseksi, jossa tutkimustuloksia pimitetään, yhteistyösuhteet häiriintyvät, vertaisarvioinnin prosesseja hankaloitetaan tarkoituksellisesti ja tutkijoiden kynnys tieteelliseen vilppiin laskee. (Anderson ym. 2007; Kallio ym. 2016.) Tätä akateemisen maailman kilpailullista maisemaa vasten kiinnostavaksi nousi yhden johtajan esiin nostama näkemys tieteidenvälisyyden ja kilpailun suhteesta. Akateemisen kilpailuasetelman kuvattiin kevenevän tilanteessa, jossa tutkijakollegiumiin tulee tutkijoita erilaisista tieteenalatuista, uravaiheista ja kansallisista konteksteista. Kilpailun sijaan tutkijakollegium avautui yhteistyölle, jonka nähtiin heijastuvan positiivisesti myös tutkijoiden hyvinvointiin.

(- -) me ollaan saatu erittäin hyviä, yliopiston parhaita arvosanoja työhyvinvointitutkimuksessa ja ilmapiiriä pidetään kannustavana. Ja osasyys siihen on se, että kun ihmiset tulee, on eri kansallisuksia ja eri uravaiheessa olevia, eri aloja, niin he eivät koe olevansa kilpailuasetelmassa oikeastaan toisiaan vastaan, vaan (- -) yritetään käyttää se aika kollektiivisesti oppimiseen. (- -) ja se tuottaa enemmän, ainakin uudentyypisiä, tällaisia – toivon mukaan myös – kollektiivisen oppimisen muotoja, mitä

yliopistossa on muuten hankalampi järjestää. (nykyinen johtaja)

Kilpailun ohella tutkijakollegiumien merkitystä pohdittiin laajemmin suhteessa akateemisen tutkijuuden paineisiin. Edellisessä luvussa kuvasimme, kuinka tutkimuksen vapautta korostavassa puheessa asetettiin lähtökohdaksi tiedepoliittisista ja yliopiston sisäisistä vaateista vapaa tutkimus. Tutkijalähtöisessä puheessa tuotiin esille tarve suojella tutkijaa ulkoa tulevilta paineilta. Tutkijakollegiumia kuvattiin ikään kuin turvasatamaksi.

(- -) täällä ei lähdetä sieltä monitieteisyyden tai vaikuttavuuden kulmasta, vaan täällä lähdetään sieltä tutkijalähtöisyyden ja laadun ja tutkimuksen vapauden tulokulmasta. (- -) Mutta mennään ensisijaisesti sen laadun ja tutkijalähtöisyyden kanssa. Että ikään kuin tällainen, sanoisiko myöskin tutkijan kannalta vähän tällainen turvasatamamahdollisuus siinä paineisessa maailmassa missä eletään. (nykyinen johtaja)

Tutkijoita kuormittavat moninaiset tehtävät kilpistyivät erilaisiin 'häiriötekijöihin', joihin yliopistolla työskentelevien tutkijoiden ajan nähtiin pirstaloituvan. Tärkeimmäksi resurssiksi tutkijoiden tukemisessa nähtiinkin aika.

Niin se huippututkimuksen resurssi, mitä me tarjotaan tässä näille ihmisille, on se aika ennen kaikkea. (- -) Ja sitten ne kollegat ja se ympäristö, jossa voidaan reflektoida niitä aiheita, jotka inspiroi sitten. (- -) Totta kai perusfasiliteetit ja kirjasto, mutta se mahdollisuus keskittyä on se tärkein, jotta sitä huippua sitten voi syntyä. (nykyinen johtaja)

Turvataksaan tarpeeksi aikaa tutkimukselle tutkijakollegiumien johtajat pyrkivät mahdollistamaan tutkijoilleen työnkuvat, jotka tarjoaisivat mahdollisuuden keskittyä tutkimukseen.

Kivoja paikkoja ne on parhaimmillaan ja tutkijoille varsinkin, et hallinto, johto ja muut yrittää pitää häiriötekijät poissa, että tutkijat saivat keskittyä rauhassa siihen omaansa. Semmoista torjuntatyötä tähän siihen kuuluu aika paljon myös. (entinen johtaja)

Tutkijalähtöisessä puheessa vertauskuva turvasatamasta yhdistyi myös tutkijan ajattelun vapautteen ja luottamukseen siitä, että tutkija tietää itse parhaiten mitä hänen kannattaa tutkia.

Korostettiin silloin (- -) usein sitä, myös uusille tutkijoille sanomalla, että te voitte tehdä täällä ihan mitä teitä huvittaa, että teidän ei tarvitse tehdä esimerkiksi sitä mitä te sanoitte tutkimussuunnitelmassa tekeväanne. Jos teitä kiinnostaa, niin te olette täysin vapaita tekemään sitä uutta. (entinen johtaja)

Edellä olevat lainaukset kuvaavat sitä, kuinka tutkijalähtöisesti tutkijakollegiumien ideaa hahmotettaessa luottamus tutkijaan korostuu ja tärkeimmäksi asiaksi nousee tutkijan työn varjelu kaikelta tutkimukselta aikaa vievältä toiminnalta. Seuraavassa lainauksessa tiivistyy tutkijalähtöisen puheen ydin – puheessa korostuva tutkijakohtaisuus ja sen mukainen ajatus siitä, että kaikki mikä toimii yleisesti, ei välttämättä toimi kaikille. Tästä näkökulmasta tutkijan ajattelun kehittämistä pohdittaessa tieteidenvälisyyskin nähdään vain yhtenä mahdollisuutena muiden joukossa.

Minä haen aika paljon semmoista tasapainoa sen yksilöllistetyn ja sen yhden oikean tavan välillä, ja vähän siinä hengessä, mistä tuossa aikaisemmin puhuin, niin mieluummin erehtyä sinne yksilöllistämisen puolelle kuin siihen, että löydetään joku yksi tapa jolla toimia. Ja että semmoista yksittäisen oikean mallinen tekeminen ja löytyminen tuskin on mahdollista. Että siinä pitää olla sellaista joustavuutta. Kauhean tylsäähän se olisi, jos tämä toiminta hahmottuisi vain sen yksittäisen ihmisen yksittäisen uran kehittämisenä. Mutta osa sen kehittymistä voi juurikin olla sitä monitieteisen maailman aukeamista. (nykyinen johtaja)

Tieteidenvälisyys tutkimuksen ja toiminnan lähtökohtana

(- -) tutkijan uraa rakentavan ihmisen on syytä sivittää itseään. Ja okei, meillä on esimerkkejä jostain tosi kapeista ja jostain tosi menestyneistä ihmisistä, joilla on joku ihan oma juttunsa ja

blaa blaa blaa, mutta jos noin niin kuin keskimääräistä semmoista akateemista tutkijan uraa ajatellaan, niin aika harva menestyy sillä taktiikalla, että pistetään silmälaput tohon ja ei sivistytä, ei osata keskustella kenenkään muun kanssa, kun sen Kaliforniassa olevan ihmisen, joka on yhtä syvällä siinä samassa jutussa kun itse. (- -) (entinen johtaja)

Vaikka tutkijakollegiumien johtajien puheelle oli kuvaavaa ajattelua, jossa ei kumarrella tiedepoliittisille ideaaleille, tieteidenvälisyys itsessään nähtiin arvokkaaksi pääomaksi tutkijalle. Tieteidenvälisyyden merkitys nähtiin uusien näkökulmien ja metodien löytämisen kannalta olennaisena. Tutkimuksen katsottiin edistyvän uudistusten kautta, joiden löytämisessä tieteidenvälisyyden nähtiin olevan olennaisessa osassa.

Haastateltavien kuvaukset tieteidenvälisyyden mahdollisuuksista ja haasteista käsittelivät pääosin kommunikaatiota eri tieteenaloilta tulevien tutkijoiden välillä. Tutkijakollegiumit mahdollistivat tieteidenvälisen ”altistumisen” – omien ajattelumallien herkistämisen toisille näkökulmille.

(- -) kyllähän se joillekin, (- -) taloustieteilijöille tai psykologeille, esimerkiksi meidän kollegiumissa oli valtava järkytys, kun ne yritti pitää esitelmää oman tieteenalansa skeemalla tämmöisessä monitieteellisessä kollegiumissa ja kun ne kysymykset oli aina järkiään ihan semmosia, että ’miks te noin teette’? Se asettaa kaikille tutkijoille sellaisen haasteen, että pitää pystyä kommunikoidaan monitieteisessä tutkijayhteisössä. Ja se joskus voi vain sotkea ajattelua, mutta joskus jotkut keksii jotain ja jopa kehittää jotain yhteistyöprojekteja. (entinen johtaja)

Kyky tieteidenväliseen vuoropuheluun nähtiin hyödyllisenä taitona myös laajemmin akateemisen työn näkökulmasta.

Mutta jos me ajatellaan tällaisena akateemisena kasvun paikkana, niin on tosi tärkeää juuri se, että vaikkei olisi mitään yhteistä ja vaikka olisi niitä kaukaisempiakin, vaikka niitä kielitieteiltä tai arkeologeilta tai muita, niin ymmärtää niitä toisia tapoja tehdä tutkimusta. Sitten jos

päädytään – moni kuitenkin päätyy – jonkinlaiseen yliopistolliseen hallinnolliseen tai johtotehtävään, niin se tieto on tosi arvokasta, että on jossakin vaiheessa aikaisempaa tutkimusraansa ollut ja tutustunut erilaisiin henkilöihin ja tapoihin tehdä sitä tutkimusta. Senkin takia ehkä on ihan tällaisia piilofunktioita ikään kuin siinä olemassa, mitä voidaan tuottaa. (nykyinen johtaja)

Tutkijakollegiumien monitieteisten seminaarien haasteena nähtiin se, että osa esitelmistä oli liian kaukaisia omien tutkimusintressien näkökulmasta. Toisaalta monitieteisten esitelmien kirjo nähtiin välineenä altistaa tutkijoita uusille ajatuksille. Tieteidenvälinen kommunikaatio edellytti siis tutkijoiden astumista oman näkökulmansa ulkopuolelle, mutta myös eräänlaista kosketuspintaa tutkijoiden välillä.

(- -) käykö niin, että tutkijat tulevat [tutkijakollegiumin nimi] seminaareihin ja rakastavat kaikkea? Ei käy. Jotkut esitelmät pitkästyttävät ja laittavat miettimään, miten ihmeessä esitelmä liittyy omiin tutkimusaiheisiin. Mutta sitä altistuu sellaisille uusille ajatuksille, joita ei olisi muuten ikinä ajatellut. (nykyinen johtaja)

Vaikka tieteidenvälisyydellä nähtiin arvoa tutkimuksen sisällöllisten tavoitteiden kannalta, liittyi siihen myös paljon välineellistä ja ulkokohtaisempaa puhetta. Tieteidenvälisyydellä nähtiin välinearvoa tutkijakollegiumien jatkuvuuden puolesta puhuttaessa ja sitä verrattiin ikään kuin panokseen pelin pelaamisessa.

(- -) keksimäni motto [tutkijakollegiumille] oli tieteidenvälinen huippututkimus, mutta tiedän pelaavani tällä eräänlaista peliä. Osin pelaan tätä peliä, koska haluan [tutkijakollegiumille] jatkoa. (nykyinen johtaja)

Toisaalta tieteidenvälisyyttä välineellisemmin hahmottavaa puhetta käytiin myös vastakkaisesta suunnasta painottaen tutkijakollegiumien vapautta irtautua ulkoapäin tulevista vaateista. Muistutettiin tutkijakollegiumien toimintaa ohjaavasta lähtökohdasta, jonka mukaisesti toi-

minnassa edetään tutkijoiden tarpeiden mukaan, ei ulkoapäin tuleviin vaateisiin perustuen, vaikka ne puhuisivatkin pidemmällä tähtäimellä tutkijakollegiumin tulevaisuusnäkömyönteisyyden puolesta.

Haluan välttää tilannetta (- -), että meillä on pakkopullaseminaareja tai pakkopulla-sitä tai tätä, jotta se collegium tekee itsensä tarpeelliseksi tai näkyväksi. Kyllä se pitää mennä toisinpäin, että meidän tutkijoiden täytyy saada lisäarvoa siitä mitä me tehdään. Ja se voi olla niitä seminaareja tietyllä tavalla viritettynä. Se voi olla sitten jotain muuta. (nykyinen johtaja)

Tiedepoliittisten ideaalien kokeminen ulkokohtaisina ja välineellisinä arvoina näkyi myös siinä, miten johtajat suhtautuivat strategioihin yleensä. Kun tiede- ja yliopistopoliittiset tavoitteet koettiin arjesta irtaantuneilta, niihin otettiin myös etäisyyttä.

Mun pitää tää ehkä nyt sanoo tässä noin niinku yleisesti, että mä en oikein oo mitään strategiamiehiä. Mä oon nähny urallani yhden yliopistostrategian, jolla oli jotain merkitystä. (entinen johtaja)

Yliopiston strategioiden seuraamisen ei koettu sopivan myöskään jo lähtökohtaisesti alhaalta ylöspäin ohjautuviin tutkijakollegiumeihin. Samaan aikaan nähtiin, että tutkijakollegiumien toiminta ei voi olla ristiriidassa yliopiston strategian kanssa.

Ja se ongelma on siinä, että jos koko collegiumin idea on 'alhaalta ylöspäin', niin sitten ne ylätason dokumentit ei millään voi, tai se olisi täysin ristiriidassa sitten sen collegiumin idean kanssa, joka on se bottom up -tyyppinen tutkimus. Niin se on mun mielestä sitten sovittelukysymys siitä, että mikä on se kohtaamispaikka ikään kuin, että se collegium ei ole ristiriidassa yliopiston strategian kanssa, mutta ei voi olla se, jossa mekaanisesti toteutetaan yliopiston strategiaa (- -) (nykyinen johtaja)

Vaikka tieteidenvälisen tutkimuksen rooli globaalien ongelmien ratkaisemisessa tunnustettiin, ei laajojen tieteidenvälisen ja ongelmalähtöisten

projektien nähty kuuluvan tutkijakollegiumien toimenkuvaan. Eräs johtajista pohti asiaa sen valossa, että tutkijakollegiumiin haetaan tyypillisesti yksilöprojekteilla:

(- -) kun otetaan yksilöitä vaikka tutkijakollegiumien konteksteihin, niin sen ei välttämättä kannata siinä olla se ohjaava näkökulma, että miten tämän yksilön reflektointi nyt auttaa ratkaisemaan jollakin monitieteisellä tavalla tätä viheliäistä ongelmaa. (entinen johtaja)

Sen lisäksi, että viheliäisten ongelmien ja suurten haasteiden ratkomisen ei nähty kuuluvan yksilöprojekteja priorisoiviin tutkijakollegiumeihin, ajateltiin myös, että suurten haasteiden ratkominen ei lähtökohtaisesti kuulu tutkijakollegiumien toimintaan.

Sitten tietenkin usein tuodaan esiin se, että niin sanotut suuret haasteet ja viheliäiset ongelmat ovat niin kuin lähtökohtaisesti tieteidenvälisiä, että ei sellaisia voida ratkaista ilman, että useat tieteenalat on yhteistyössä. Tämä on tavallaan ilmeistä ja silloin en ehkä ajattelis, että tämä keskustelu olisi ollut collegiumin osalta nyt kovin keskeistä, koska tavallaan collegiumissa tehtävää tutkimusta ei ollut niin kuin lähtökohtaisesti ehkä tällaisten suurten haasteiden ratkaisemiseen valjastettu. (entinen johtaja)

Tutkijakollegiumin johtajien näkemykset tieteidenvälisyydestä välineellisenä tavoitteena muodostivat yhden ulottuvuuden puheessa tiedepoliittisten ideaalien roolista huippututkimuksen tavoittelussa. Aineistossa tunnistettavissa oleva välineellistävä puhe havainnollistaa, kuinka tutkijakollegiumien johtajat hahmottivat tiedepoliittisia ja yliopiston sisäisiä vaateita ulkokohtaisempina suhteessa sisällöllisempiin tavoitteisiin liittyen tutkijan uran ja tutkimusedellytysten tukemiseen.

Tieteidenvälisyyden toteuttamien tutkijakollegiumien arjessa

Tutkijakollegiumien peruslogiikka on aina asemoitunut suhteessa tieteidenvälisyyteen. Var-

haisten tutkimuksellista vapautta korostavien tutkijakollegiumien jälkeen niiden toiminta on ollut rajanvetoa tieteidenvälisen tutkimuksen ja tieteidenvälisen tutkijuuden välillä. (Padberg 2020.) Luonnehdinnat tieteidenvälisyyden edistämistä ovatkin saaneet myös kotimaisissa tutkijakollegiumeissa erilaisia painotuksia tieteidenvälisestä yhteistyöstä tieteidenväliseen tutkimukseen. Voidaan kuitenkin todeta, että suomalaisten tutkijakollegiumien tieteidenvälisiä pyrkimyksiä kuvaa erityisesti tieteidenvälisen kommunikaation edistäminen. Erotimme aineistosta kolme keskeistä puhetapaa tieteidenvälisestä kommunikaatiosta.

Potentiaali – oman tutkimuksen tekemisen ymmärrettäväksi eri alojen kollegoille

Yksi tutkijakollegiumien valintakriteereistä on ollut tutkimuksen tieteidenvälinen potentiaali. Kollegiumiin toivotun huippututkimuksen ei itsessään ole välttämätöntä olla tieteidenvälistä tai monitieteistä, mutta tutkijoiden tulee osata kielellistää omaa tutkimusalueitaan muille tieteenaloille. Yhdeksi keinoksi valita tieteidenväliseen kommunikaation kykeneviä tutkijoita nostettiin kansainvälinen monitieteinen valintapaneli.

Me korostettiin sitä, että tutkimuksen itsensä ei tarvitse olla tieteidenvälistä tai monitieteistä. Se voi olla hyvinkin ikään kuin spesifisti jonkun tieteenalan tutkimusta. Tavallaan se tieteidenvälisyys ei tarkoita sitä, että jokaisen tutkijan kollegiumissa pitäisi tutkia tieteidenvälisiä kysymyksiä tai käyttää jotakin monitieteisiä metodeja tai sellaista, vaan jollakin tavalla sen pitää pystyä kommunikoimaan se ideansa ja se mitä se on tekemässä, sillä tavalla että muidenkin alojen tutkijat voisivat olla siitä kiinnostuneita ja nähdä sen jotenkin relevantiksi. Tavallaan tämä vähän epä-määräinen viittaus tämmöseen potentiaaliin. (entinen johtaja)

Sitten kun oli monitieteinen, kansainvälinen board, noin 18 henkeä eri tieteenaloilta, niin on tietysti selvää et kun lukee niitä parhaita hakemuksia tai luo sitä 'short list'ia, niin niissä

keskusteluissa sitten se nousee esiin myös tämä tieteidenvälisyys, että jotta ylipäänsä se suunnitelma on ymmärrettävää eri alojen lukijoille, niin totta kai siitä keskustellaan. (entinen johtaja)

Tieteidenvälinen kommunikaatio ja monitieteiset tapahtumat

Tieteidenvälisen kommunikaation keinoina käytettiin arjessa samoja keinoja kuin yleisestikin vuorovaikutuksen edistämisessä; ihmisten saattamista yhteisten tilojen ja tilanteiden äärelle. Yksinkertaisimmillaan tieteidenvälisyyttä tutkijakollegiumien arjessa kuvattiin ”saman pöydän ääreen” kokoontumiseksi esimerkiksi kahvihuoneessa tai tutkimusseminareissa.

Aina mahduttiin yhden pöydän ääreen ja aina kaikkia jollakin tavalla kiinnosti se, mistä puhuttiin. Se on tutkijakollegiumin tehtävä, että se kerää saman pöydän ääreen tai saman kahviautomaatin ympärille ihmiset, jotka tulee erilaisista disiplinaarisista taustoista ja tietenki sitte Suomessa on tärkeää myöskin se, että tulee ulkomaalaisia paljon porukkaan. Nämä ihmiset sekä pääsee kommunikoimaan toistensa kanssa tai joutuu kommunikoi- maan toistensa kanssa (- -). (entinen johtaja)

Tieteidenvälisen kommunikaation perusideaksi nostettiin eri tieteenalojen käsitteellistä ja teoreettista rinnastamista, joka tapahtui toisinaan yhteisen asian äärellä. Esimerkiksi laajempia yhteiskunnallisia ongelmia käytettiin keinona avata erilaisia tapoja katsoa samoja asioita.

(- -) koko instituutti tietysti tarjosi mahdollisuuden tutkijoiden kehittää itse näitä, että ei sitä välttämättä sitten ohjattu niin hirveästi sisällöllisesti, mutta että jos ajattelee niitä rakenteita, niin siellä tietysti oli ne viikoittaiset seminaarit, jotka saattoi olla tematisoituja. Meillä oli säännöllinen rahoitushaku kollegiumin sisällä tapahtumien järjestämiseen ja tämmöiset konferenssit järjestettiin niin, että eri alojen tutkijat yhdessä ideoivat jonkin konferenssin ja saivat sitten siihen rahoitusta, eli oli tämmönen sisäinen rahoitusinstrumentti monitieteisten tapahtumien järjestämiseen. (- -) (entinen johtaja)

Yhteiset tilat tieteidenvälisyyden mahdollistajana

Yleisesti ottaen suomalaisten tutkijakollegiumien järjestämisen muodot poikkeavat useista kansainvälisistä esikuvista siinä, että yhteisten tilojen sijaan tutkijat on sijoitettu affiliaatioidensa mukaan tiedekuntiin. Suomen kolmesta tutkijakollegiumista enää vain yhdellä on omat tilat. Tutkijoiden sijoittamisen tiedekuntiin nähtiin vähentävän mahdollisuuksia luontevaan ja arkipäiväiseen altistumiseen tieteidenväliselle kommunikaatiolle. Johtajien ajatukset olivat yhteneväisiä siitä, että yhteiset tilat luovat edellytyksiä tieteidenväliselle yhteistyölle. Yhteisten tilojen merkityksen ohella pohdittiin, missä määrin tutkijakollegiumin tutkijat työskentelevät ylipäätään fyysisesti yliopistolla. Puhetta fyysisestä läsnäolosta ei yhdistetty erityisesti covid-19-pandemiaan, vaan sitä käsiteltiin yleisemmällä tasolla.

Osassa tiedekunnista ihmiset sanovat, että juu, me halutaan tutkijat tiedekuntiin. Mutta ei ne tutkijat ole tiedekunnissa. Ne on suurimman osan ajastaan [kotipaikkakuntien nimiä]. Ei ihmiset ole joka päivä paikalla, erityisesti jos eivät asu [tutkijakollegiumin paikkakunta] ja ymmärrän sen. Mutta silti tiedekunnissa puhutaan, että tutkijoiden pitäisi istua siellä. Eivät he siellä kuitenkaan olisi. (nykyinen johtaja)

Yhteisiä tiloja, seminaareja ja tapahtumia pidettiin tärkeänä, mutta samalla jaettiin näkemys siitä, että ne eivät toimi ikään kuin tieteidenvälisen yhteistyön taikasauvana. Kuitenkin oltiin vahvasti sitä mieltä, että mitä vähemmän yhteisiä kohtaamisia syntyy, sitä epätodennäköisempää yhteistyö on.

Keskustelua

Tässä tutkimuksessa kysimme, millaisia käsityksiä tutkijakollegiumien johtajilla on tieteidenvälisyyden roolista huippututkimuksen tavoittelussa. Lisäksi tutkimme, miten tieteidenvälisyydelle luodaan tilaa ja mahdollisuuksia tutkijakollegiumien arjessa. Kaikki haastatellut johtajat näkivät tieteidenvälisyydessä tutkija- ja tutkimuslähtöisiä

mahdollisuuksia. Tutkijakollegiumien toimintaa koskevat haastatteluteemamme eivät varsinaisesti käsitelleet tieteidenvälisen tutkimuksen tekemistä, eikä haastatteluissa puhe tieteidenvälisyydestä ylittänytään monitieteisen kommunikaation kuvailun tasoa. Tutkijakollegiumien nähtiin mahdollistavan tieteidenvälisen ”altistuksen” – omien ajattelumallien hermistämisen toisille näkökulmille.

Tutkijakollegiumeja luonnehdittiin turvasatamina suhteessa siihen, mitä nyky-yliopistoissa ei ole enää mahdollista tehdä, mihin ei ole aikaa, miten pitää taipua niin profiloiteihin, tulostavoitteeniin kuin muihinkin ulkoa tuleviin vaateisiin (Kuusela ym. 2019; Ylijoki 2019). Erilaisista tieteenalataustoista ja uravaiheista tulevia kansainvälisiä tutkijoita yhteen tuovat tutkijakollegiumit nähtiin myös akateemista kilpailua hillitsevinä ja yhteistyöhön kannustavina ympäristöinä. Tutkijakollegiumien johtajien työtä voikin kuvata ikään kuin vapaan tutkimuksen suojelutyönä.

Tieteidenvälisyyden ja muiden tiedepoliittisten ideaalien merkitystä kuvaavaa puhetapaa luonnehti kahden ulottuvuuden välinen dynamiikka: tutkimusta varjeltiin ”pahalta” tiedepoliitikalta, mutta samaan aikaan tiedepoliittisiksi ideaaleiksi nimetyillä ilmiöillä, kuten tieteidenvälisyydellä, nähtiin olevan positiivisia vaikutuksia akateemiseen työhön. Aineistossa tämä näkyi siinä, miten tieteidenvälisyydestä ja tieteidenvälisistä strategioista puhuttiin yhtäältä ulkokohtaisesti ja toisaalta tieteen sisäisen kehityksen ja yhteiskunnallisten tavoitteiden edistäjinä. Tästä syntyikin yksi aineiston kiinnostavista jännitteistä. Vaikka kollegiumien johtajat tunnistivat tieteidenvälisyyden arvon, he eivät halunneet sitoa kollegiumin tutkijoiden työtä välineellisesti mihinkään tutkimusta tai tutkijanuraa ulkoapäin kahlitsevaan reunaehtoon. Tutkimuksessamme tutkijakollegiumien johtajat näyttäytyvätkin nyky-yliopistojen kontekstissa suhteellisen suurta vapautta nauttivina akateemisina johtajina. Tätä kuvasti myös toiminnan etäännyttäminen strategiatason suunnittelusta ja jonkinasteinen kohtaamattomuus tutkijakollegiumien tieteidenvälisyyttä painottavan julkiskuvan ja johtajien puhettavan välillä.

Tieteidenvälisyyteen liitetty ulkokohtainen puhe kertoo kuitenkin paineista, joita tutkijakollegiumien johtajatkään eivät näytä täysin pystyvän välttämään. Emme kiinnittäneet analyysissä huomiota tutkijakollegiumien erilaisiin toimintaympäristöihin, toisin sanoen yliopistoihin, joihin tutkijakollegiumit paikantuvat. Erään johtajan käyttämä vertauskuva tieteidenvälisen huippututkimuksen käsiteparin käytöstä ikään kuin panoksena pelissä tutkijakollegiumin jatkuvuuden puolesta antaa kuitenkin viitteitä tutkijakollegiumien välillä olevista mahdollisista eroista suhteessa sekä johtajien liikkumavapautteen yliopistojen sisällä että laajemminkin tutkijakollegiumien asemaan emoyliopistoissansa.

Tutkimuksemme tulos tutkijakollegiumien johtajien etäisyyden ottamisesta tiedepoliittisiin ideaaleihin on yhteneväinen Hokan (2019) tutkimuksessaan tekemälle huomiolle siitä, kuinka ruotsalaiset sosiologian professorit ottivat etäisyyttä ”huipputieteeseen”. Hoka (2019) tutkimus herätti kysymyksen siitä, miksi Ruotsissa sosiologian professorit pystyivät ottamaan etäisyyttä tutkimuksen ulkoapäin tuleviin vaateisiin toisin kuin suomalaiset kollegiansa. Tämän tutkimuksen perusteella tutkijakollegiumit näyttävät mahdollistavan vastaavanlaisen tilan, jossa johtajat pystyvät asettamaan vapaan tutkimuksen etusijalle. Tuloksemme johdattelevat myös pohtimaan, missä määrin tieteidenvälisyys jää tutkijakollegiumeissa seipiteeksi (vrt. Ball 2006), jolle kirjoitetaan rooli strategioiden tasolla, mutta jonka ei haluta käytäntöjen tasolla kahlitsevan vapaata tutkimusta. Tieteidenvälisyys on pikemminkin yksi hyvää tutkimusta luonnehtiva piirre muiden tekijöiden joukossa. Tutkimuksellisesti kiinnostavan poikkeuksen tässä tekee Tampereen yliopiston uusi tutkijakollegium, sillä se on ainoa tutkimistamme tutkijakollegiumeista, jonka

luonnehdinta ei perustu tieteidenvälisyyteen, vaikka sitä voisi tutkijakollegiumin moninaisen – teknologian, terveyden ja yhteiskunnan aloille painottuvan – tieteenalaprofilin näkökulmasta jopa odottaa.

Yleisemmin tutkimuksemme tulokset antavat aihetta pohtia, onko tutkimukselle yliopistoissa niin vähän tilaa, että sen vaalimiseen tarvitaan erityisiä instituutioita, kuten tutkijakollegiumit. Toinen ajankohtainen kysymys, jonka aineistomme herättää on kysymys siitä, miten kommunikointoon, kasvokkain tapaamisiin ja yhteisten tilojen merkitykseen perustuva tieteidenvälisyyden vaaliminen kollegiumeissa onnistuu jatkossa, kun etätyö on vallannut yhä enemmän tilaa akateemisessa työssä. Tässä tutkimuksessa haastateltujen tutkijakollegiumien johtajien kokemukset perustuivat pitkälti ihmistieteisiin. Jatkotutkimusten kannalta kiinnostavaa on, miten luonnontieteissä ja tekniikan aloilla – joilla riippuvaisuus tiedekuntien ja ainelaitosten infrastruktuurista tekee käytännössä mahdottomaksi tavoitteen yhteisistä tiloista – hahmotetaan tieteidenvälisyyden tukemisen kannalta tärkeimpiä keinoja.

Tutkimustuloksiamme heijastellen haluamme esittää artikkelin loppuun lähinnä retorisen kysymyksen siitä, miksi tutkimuksen edistämiseen tähtäävä tiedepoliittikka, mukaan lukien tavoitteet tieteidenvälisyydestä, on jotain sellaista, mihin niin tutkijakollegiumien johtajat kuin akateeminen yhteisö yleisemminkin haluaa ottaa etäisyyttä (vrt. Hokka 2019). Molempien, niin tiedepoliittikan kuin akateemisen yhteisön tähtäimessä on paras mahdollinen tutkimus. Reseptit kuitenkin näyttävät eroavan toisistaan. Tietyllä tasolla tiedepoliittiset tavoitteet jaetaan ja niiden nähdään lähikohdiltaan palvelevan myös tutkimusta, mutta toiminnan ohjauksen näkökulmasta etäisyys tie-

YLEISEMMIN TUTKIMUKSEMME TULOKSET ANTAVAT AIHETTA POHTIA, ONKO TUTKIMUKSELLE YLIOPISTOISSA NIIN VÄHÄN TILAA, ETTÄ SEN VAALIMISEEN TARVITAAN ERITYISIÄ INSTITUUTIOITA, KUTEN TUTKIJAKOLLEGIUMIT. TOINEN AJANKOHTAINEN KYSYMYS, JONKA AINEISTOMME HERÄTTÄÄ ON KYSYMYS SIITÄ, MITEN KOMMUNIKAATIOON, KASVOKKAIIN TAPAAMISIIN JA YHTEISTEN TILOJEN MERKITYKSEEN PERUSTUVA TIEDEIDENVÄLISYYDEN VAALIMINEN KOLLEGIUMEISSA ONNISTUU JATKOSSA, KUN ETÄTYÖ ON VALLANNUT YHÄ ENEMMÄN TILAA AKATEEMISESSA TYÖSSÄ

depoliittisiin ideaaleihin halutaan säilyttää. Olisiko suomalaisella tiedepolitiikalla mahdollisuus tulla tässä akateemista yhteisöä vastaan? Ja samaan tapaan voidaan kysyä yliopistoilta, mitä ne voisivat oppia tutkijakollegiumeilta tutkimuksen edistämistä. ■

Lähteet

- ADAMS, J., JACKSON, L. & MARSHALL, S. (2007). Bibliometric analysis of interdisciplinary research. Report for the Higher Education Funding Council for England. <https://greekuniversityreform.files.wordpress.com/2008/03/reinterdisc.pdf>. Luettu 10.10.2022.
- AITTOLA, H. & YLIJOKI, O.-H. (2006). (toim.) Tuloshjuttua autonomiaa – Akateemisen työn muuttuvat käytännöt. Helsinki: Gaudeamus.
- ALASTALO, M., KUNELIUS, R. & MUHONEN, R. (2014). Evidenssiä eliitille ja kansainvälistä huipputiedettä. Tutkimuksen vaikuttavuuden mielikuvastot tiedepolitiikan resursseina. Teoksessa R. Muhonen & H.-M. Puuska (toim.) Tutkimuksen kansallinen tehtävä. Tampere: Vastapaino, s. 119–149.
- ANDERSON, M.S., RONNING., E.A., DE VRIES, R. YM. (2007). The Perverse Effects of Competition on Scientists' Work and Relationships. *Sci Eng Ethics* 13, s. 437–461. DOI: 10.1007/s11948-007-9042-5
- ATJONEN, P. (2019). Kilpailukykyä, kartellia ja kynttilän tuunausta – Puhetta tieteellisten artikkeleiden arvioimisesta. Teoksessa H. Nori, H. Laalo & R. Rinne (toim.) Kohti oppimisyhteiskuntaa – Koulutuspolitiikan uusi suunta ja korkeakoulutuksen muuttuva maisema, s. 267–294.
- AURANEN, O. (2014). University research performance: Influence of funding competition, policy steering and micro-level factors. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/95030/978-951-44-9389-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 15.9.2022.
- BALL, S.J. (2006). Performativities and fabrications in the education economy: towards the performative society. Teoksessa H. Lauder, P. Brown, J.-A. Dillabough & A.H. Halsey (toim.) Education, globalization and social change. Oxford: Oxford University Press, s. 692–701.
- BERG, M. & SEEGER, B. K. (2016). *The Slow Professor. Challenging the Culture of Speed in the Academy*. Toronto: University of Toronto Press.
- BRUUN, H., HUKKINEN, J., HUUTONIEMI, K. & KLEIN, J.T. (2005). Promoting interdisciplinary research: the case of the academy of Finland. Suomen Akatemia, Helsinki. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/232267/Bruun_et_al_2005_Promoting_interdisciplinary_research._The_case_of_the_Academy_of_Finland.pdf?sequence=1. Luettu 10.10.2022.
- GIBBONS, M., LIMOGES, C., NOWOTNY, H., SCHWARTZMANN, S., SCOTT, P., TROW, M. (1994). *The new production of knowledge. The dynamics of science and research in contemporary societies*. London: Sage.
- HAILA, K., AARREVAARA, T., HJELT, M., PAAVOLA, H., PALOMÄKI, S., PULKKINEN, K., RAIVIO, T., RANNIKKO, H., SEPPONEN, S. & VALTAKARI, M. (2018). Valtion tutkimuslaitosten ja -rahoituksen kokonaisuudistuksen (TULA-uudistus) arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 74/2018. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-625-6>. Luettu 10.10.2022.
- HELSINGIN YLIOPISTO (2022). Helsingin yliopiston strategia 2021–2030: tieteen voimalla maailman parhaaksi. <https://www.helsinki.fi/tutustu-meihin/strategia-talous-ja-laatu/strategia-2021-2030/helsingin-yliopiston-strategia>. Luettu 26.9.2022.
- HELSINKI COLLEGIUM FOR ADVANCED STUDIES (2022). Mission and organization. <https://www.helsinki.fi/en/helsinki-collegium-advanced-studies/about-us/mission-and-organization#hcas-mission>. Luettu 6.9.2022.
- HOKKA, J. (2019). Mitä on hyvä sosiologia? Poikkikulttuurinen tutkimus sosiologian itseymmärryksestä. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117956/978-952-03-1341-8.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Luettu 15.9.2022.
- HOLLINGSWORTH, J. R. (2006). A path-dependent perspective on institutional and organizational factors shaping major scientific discoveries. Teoksessa J. Hage ja M. Meeus (toim.) Innovation science and institutional change. Oxford University Press, s. 423–442.
- HUUTONIEMI, K. (2010). Evaluating interdisciplinary

- research. Teoksessa: R. Frodeman, J. T. Klein & C. Mitcham (toim.) *The Oxford Handbook of Interdisciplinarity*. Oxford University Press, s. 309–320.
- IVARI, J. (2019). Tutkimuksen vapaus, rehellisyys ja kumulatiivisuus koetuksella tieteen muutos-
Tiedepolitiikka 37(2), s. 24–30. <https://journal.fi/tt/article/view/79941/40675>. Luettu 10.10.2022.
- KALLIO, K.-M., KALLIO, T. J., TIENARI, J., & HYVÖNEN, T. (2016). Ethos at stake: Performance management and academic work in universities. *Human Relations*, 69(3), s. 685–709. <https://doi.org/10.1177/0018726715596802>. Luettu 29.9.2022.
- KARVONEN, E., KORTELAINEN, T. & SAARTI, J. (2014). Julkaise tai tuhoudu! Johdatus tieteelliseen viestintään. Tampere: Vastapaino.
- KAUKONEN, E. & RAUHALA P.-L. (1989). Structural transformation of science: trends and problems of scientific integration. *Science Studies* 2(2), s. 19–30.
- KOSKI, L. (2002). Yliopiston sisäinen toimintalogiikka 1900-luvun muutoksissa. Teoksessa S. Ahola & J. Välimaa (toim.) *Heimoja, hengenviljelyä ja hallintoa*. Korkeakoulututkimuksen vuosikirja 2002. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos, s. 33–51.
- KOSKINEN, I & MÄKI, U. (2016). Extra-academic transdisciplinarity and scientific pluralism: what might they learn from one another? *European Journal for Philosophy of Science* 6(3), s. 419–444. <https://doi.org/10.1007/s13194-016-0141-5>. Luettu 10.10.2022.
- KUUSELA, H., HARJU, A., KALEVA, V., POUTANEN, M., RAIPOLA, J., TERVASMÄKI, T. & TOMPERI, T. (2019). Kenen yliopisto? Tampereen yliopiston henkilöstön näkemyksiä yliopistojen johtamisjärjestelmistä ja itsehallinnosta. COMET – Journalism, viestinnän ja median tutkimuskeskus, Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117081/978-952-03-1233-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Luettu 12.9.2022.
- KÄRKKÄINEN, T., KUOSMANEN, J. & SÄRKÄ, N. (2021). Tieteen_ja_paatoksenteon_vuorovaikutus_eilen_tanaan_ja_huomenna_2021_Sofi.pdf (acadsci.fi). Luettu 12.9.2022.
- LARIVIÈRE, V., & GINGRAS, Y. (2010). On the relationship between interdisciplinarity and scientific impact. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 61(1), s. 126–131
- LOWE, P., & PHILLIPSON, J. (2006). Reflexive interdisciplinary research: The making of a research programme on the rural economy and land use. *Journal of Agricultural Economics* 57(2), 165–184.
- MIKKELI, H. & PAKKASVIRTA, J. (2007). Tieteiden välissä? Johdatus monitieteisyyteen, Tieteidenvälisyyteen ja poikkitieteisyyteen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- MUHONEN R. & PUUSKA H.-M. (2014). Kansallista tiedettä tekemässä. Teoksessa R. Muhonen & H.-M. Puuska (toim.) *Tutkimuksen kansallinen tehtävä*. Tampere: Vastapaino, s. 11–33. *tutkimuksen_kansallinen_tehtava-kansallista_tiedett_tekemss.pdf*. Luettu 10.10.2022.
- MUHONEN R., ESKOLA O., LEINO Y. JA PÖLÖNEN J. (2016) Tutkimuksen monitieteisyys ja laatu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:12, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/64992/okm12.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 15.9.2022.
- PAASI, A. (2006). Tutkimuksen laatu ja tieteellisen tuotannon sukupolvet. *Terra* 118(1), s. 17–25.
- PADBERG, B. (2020). The Global Diversity of Institutes for Advanced Study. *Sociologica* 14(1), s. 119–161. <https://doi.org/10.6092/issn.1971-8853/9839>.
- PÖLÖNEN J. & MUHONEN R. (2016). Monitieteisen tutkimuksen asema Julkaisuforumluokituksessa, Tieteessä tapahtuu 34(3), s. 40–43. <https://journal.fi/tt/article/view/57086/19137>. Luettu 10.10.2022.
- RAATIKAINEN, P. (2021). Suurempia, kilpailutettuja, tieteidenvälisempiä – tiedepolitiikan trendit ja tutkimustieto, *Tiedepolitiikka* 45(3), s. 19–25. <https://journal.fi/tiedepolitiikka/article/view/99942/58743>. Luettu 10.10.2022.
- RAFOLS, I., LEYDESDORFF, L., O'HARE, A., NIGHTINGALE, P., & STIRLING, A. (2012). How journal rankings can suppress interdisciplinary research: A comparison between innovation studies and business & management. *Research Policy* 41(7), s. 1262–1282. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2012.03.015>. Luettu 10.10.2022.
- RAISIO, H., JALONEN, H. & UUSIKYLÄ, P. (2018). Kesytetty vai pirullinen ongelma. Tiedon käyttö yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Helsinki: Sitra, <https://www.sitra.fi/app/uploads/2018/11/kesytetty-vai-pirullinen-ongelma.pdf>. Luettu 6.9.2022.
- RINIA, E.J., (2007). Measurement and evaluation of

- interdisciplinary research and knowledge transfer. Ph.D. Thesis. Universiteit Leiden. <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2878473/view>. Luettu 15.9.2022.
- RINNE, R. (2019). Suomalaisen yliopiston tila: Rahan, vallankäytön ja hallinnan uudet muodot. Teoksessa H. Nori, H. Laalo & R. Rinne (toim.) Kohti oppimisyhteiskuntaa – Koulutuspolitiikan uusi suunta ja korkeakoulutuksen muuttuva maisema, s. 451–476.
- TAMPEREEN KORKEAKOULUYHTEISÖ (2022). Tampereen korkeakouluyhteisön tutkimusstrategia. <https://www.tuni.fi/fi/tutustu-meihin/korkeakouluyhteisön-strategia#expander-trigger--352969>. Luettu 26.9.2022.
- TAMPERE INSTITUTE FOR ADVANCED STUDY (2022). Tampere Institute for Advanced Study (Tampere IAS) <https://research.tuni.fi/tampere-ias/>. Luettu 6.9.2022.
- TAMPERE INSTITUTE FOR SOCIAL RESEARCH (2018). Evaluation of the University of Tampere Institute for Advanced Social Research. Terms of Reference. https://research.tuni.fi/uploads/2019/10/e58cf02a-terms-of-reference_iasr-evaluation-2018.pdf. Luettu 12.9.2022.
- TIN (2015). Uudistava Suomi: tutkimus- ja innovaatiopolitiikan suunta 2015–2020. Tutkimus- ja innovaationeuvosto. Tutkimus ja innovaationeuvosto. <https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/4102189/Linjaus2015-2020.pdf/44fa726b-8dcc-418a-b169-edecb98c35c9/Linjaus2015-2020.pdf.pdf>. Luettu 15.9.2022.
- TURKU INSTITUTE FOR ADVANCED STUDIES (2022). Turku Institute for Advanced Studies (TIAS). <https://www.utu.fi/en/research/research-collegia/tias>. Luettu 6.9.2022.
- TURKU COLLEGIUM FOR SCIENCE, MEDICINE AND TECHNOLOGY (2022). Turku Collegium for Science, Medicine and Technology. <https://www.utu.fi/en/research/research-collegia/tcsmt>. Luettu 12.9.2022.
- TURUN YLIOPISTO (2022). Turun yliopiston strategia 2030. <https://www.utu.fi/fi/yliopisto/turun-yliopiston-strategia-2030>. Luettu 26.9.2022.
- VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS VALTION TUTKIMUSLAITOSTEN JA TUTKIMUSRAHOITUKSEN KOKONAISUUDISTUKSEKSI (2013). <https://vnk.fi/documents/10616/1034423/vnp-valtion-tutkimuslaitosten-ja-tutkimusrahoituksen-kokonaisuudistukseksi-05092013.pdf/ae74f7b4-1150-4d45-a6c9-009d33426f93>. Luettu 15.9.2022.
- YLIJOKI, O.H. (2009). Yliopiston Lumo. Teoksessa T. Tomperi (toim.) Akateeminen kysymys? Yliopistolain kritiikki ja kiista uudesta yliopistosta. Tampere: Vastapaino, s. 83–92.
- YLIJOKI, O.H. (2019). Happy in academia. In F. Cannizzo & N. Osbaldiston (toim.) The Social Structures of Global Academia. London: Routledge.
- YLIJOKI, O. H. (2022). Invisible hierarchies in academic work and career-building in an interdisciplinary landscape. *European Journal of Higher Education*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/21568235.2022.2049335>. Luettu 10.10.2022.